

Lokale lasten in 1998 spreiding bepaald door beperkt aantal uitschieters

Begin juli is de *Atlas van de lokale lasten 1998*

gepresenteerd. Voor deze COELO-Atlas zijn alle gemeenten en waterschappen in Nederland onderzocht. Niet alleen de hoogte van de belastingtarieven is per gemeente op kaarten ingekleurd, maar ook gegevens over tariefstructuren, kostendekkendheid, kwijtschelding en lastenverdeling over groepen belastingplichtigen. Ook bevat de atlas twee waterschapskaarten. Dit artikel geeft een overzicht van de belangrijkste bevindingen.

DR. M.A. ALLERS en PROF. DR.
C.G.M. STERKS

De auteurs zijn verbonden aan de Faculteit der Economische Wetenschappen van de Rijksuniversiteit Groningen en het Centrum voor Onderzoek van de Economie van de Lagere Overheden (COELO)

Het tarief van de onroerendezaakbelastingen voor woningen (eigenaren en gebruikers samen) varieert van f 5,73 in Putten (Gld.) tot f 44,30 in Reiderland (Gr.). Gemeenten met gemiddeld lage waarden van woningen (zoals in Noord-Oost Nederland) hanteren hogere tarieven om toch voldoende opbrengst te krijgen. De laagste OZB-aanslag voor een gemiddelde woning vinden we in Oostburg (Z): f 255. Het hoogste scoort Leiden met f 1.154. Om de gevolgen van een hertaxatie te verzachten, kunnen gemeenten gebruik maken van de zogeheten ingroeivariant. Voor afzonderlijke panden kan zo de OZB-aanslag worden beperkt tot een nader te bepalen percentage (van ten minste 125) van de aanslag in het jaar ervoor. Hiermee kan een grote lastenstijging als gevolg van een toegenomen woningwaarde gefaseerd worden doorgevoerd. De animo voor deze regeling is niet groot: slechts 17 gemeenten maken er gebruik van. Van de soortgelijke aftopvariant maakt geen enkele gemeente gebruik.

Tariefdifferentiatie wordt inmiddels door 152 gemeenten (28%) toegepast. Op één uitzondering na is het tarief voor niet-woningen hoger dan dat voor woningen.

Op zes gemeenten na is het overall mogelijk kwijtschelding te verkrijgen voor de OZB. In enkele gemeenten is het kwijt te schelden bedrag wel aan een limiet gebonden.

Het tarief voor afvalstoffenheffing of reinigingsrecht (meerpersoonshuishoudens) varieert van f 93 in Leiden tot f 682 in Nootdorp (ZH). Het ge-

nen geen kwijtschelding voor de reinigingsheffing. Met name in diftar-gemeenten is er vaak wel een maximum gesteld aan het kwijt te schelden bedrag. Zo blijft de prikkel om de hoeveelheid afval te beperken, bestaan.

De tarieven van de rioolrechten verschillen ook sterk. Het gemiddelde bedraagt f 194. 34 gemeenten kennen geen rioolrecht. Van de gemeenten die wel heffen, is het tarief met f 36 het laagst in Gorssel (Gld.) en het hoogst in Ouderkerk (ZH) (f 461).

OZB, rioolrecht en reinigingsheffingen vormen samen de gemeentelijke woonlasten. De kaart geeft een overzicht van de hoogte van deze lasten. Gemeenten waarbinnen verschillende tarieven of peiljaren gelden bevatten soms verschillende kleuren. Gemeentegrenzen zijn met zwarte lijntjes aangegeven.

Voor een meerpersoonshuishouden in een woning met een gemiddelde waarde zijn de woonlasten het laagst in Oostburg (Z) met f 635 per jaar; Abcoude (Utr.) is het duurst met f 1.757. Het gemiddelde bedraagt f 1.120. De omgeving van Het Gooi komt duur uit de bus, Zeeuws-Vlaanderen goedkoop.

Het grote verschil tussen de woonlasten in de goedkoopste en de duurste gemeente (ruim f 1.100) is enigszins misleidend. De figuur laat zien dat de frequentieverdeling van de gemeentelijke woonlasten zeer vlak is. In twee van de drie gemeenten liggen de woonlasten tussen de f 1.000 en f 1.300. Aan de onderkant en de bovenkant van de verdeling zit een beperkt aantal uitschieters. Hoewel het maximum op

f 1.757 ligt (Abcoude) komt slechts vier procent van de gemeenten boven de f 1.400 uit.

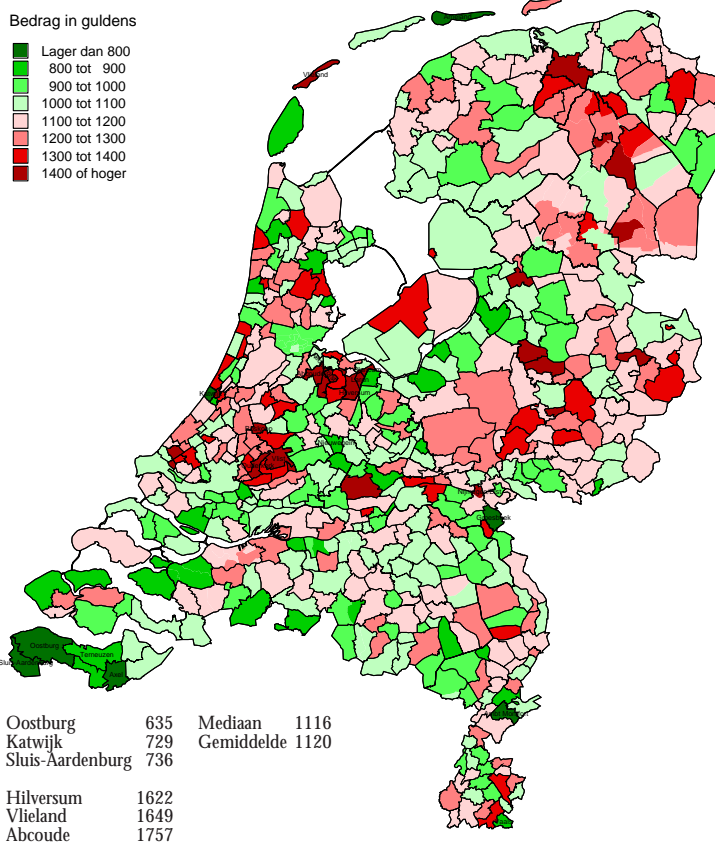
In de meeste gemeenten is het mogelijk kwijtschelding van gemeentelijke belastingen aan te vragen. Dit kwijtscheldingsbeleid is de laatste jaren sterk verruimd. De norm ligt nu in de meeste gemeenten op 100%, zodat huishoudens met een minimuminkomen doorgaans voor kwijtschelding in aanmerking zullen komen.* Ook vallen in de meeste gevallen zowel OZB als rioolrecht en reinigingsheffing onder het kwijtscheldingsbeleid. Het is dan ook zo dat een standaard-minimumhuishouden (meerpersoons, geen vermogen) in veruit de meeste gemeenten geen belasting meer hoeft te betalen. In slechts enkele tientallen gemeenten bedragen de woonlasten voor minima meer dan f 300 per jaar. Dit betekent overigens wel dat een inkomensstijging, bijvoorbeeld door het vinden van een baan, flink wordt afgestraft: opeens moet er wel gemeentebelasting worden betaald. Het is de vraag of dit de veelbesproken activering van uitkeringsontvangers wel ten goede komt.

Eénpersoonshuishoudens betalen in de gemiddelde gemeente tien procent minder dan meerpersoonshuishoudens. Dit komt doordat in veel gemeenten het tarief voor rioolrecht of afvalstoffenheffing varieert: soms naar omvang van het huishouden, soms naar hoeveelheid afval of watergebruik. Eenpersoonshuishoudens zijn relatief het best af in Steenderen (Gld.), waar zij 33% minder betalen.

Ook de progressie van de gemeentelijke lasten varieert sterk tussen gemeenten. In een twee keer zo duur huis betaalt men in Vorden (Gld.) 19% meer belasting, en in Leiden 89%. Het gemiddelde ligt op 35%. Er van uitgaande dat er een verband is tussen woningwaarde en inkomen dragen de breedste schouders dus wel de zwaarste lasten, maar zijn die lasten niet proportioneel zwaarder. Dan zou het percentage immers boven de 100% liggen. De gemeentelijke lasten zijn dus regressief.

De waterschappen kennen een ingewikkelde tariefstructuur. Op één plek kunnen verschillende waterschappen actief zijn. De grenzen van de waterschappen lopen vaak dwars door gemeentegrenzen heen. Verder hanteren

Woonlasten gemiddelde woning, meerpersoonshuishoudens, 1998



veel waterschappen verschillende tarieven binnen hun beheersgebied. Het tarief hangt in die gevallen af van de ter plekke uit te voeren taken.

Het tarief voor de verontreinigingsheffing (WVO) varieert voor een meerpersoonshuishouden van f 208 in het Waterschap de Aa (N.Br.) tot f 405 in Het Vrije van Sluis (Zeeuws-Vlaanderen).

Ook de ingezetenenomslag is het hoogst in Het Vrije van Sluis: f 193 per huishouden. Huishoudens buiten beheersgebieden van waterschappen – zoals het heuvelgebied bij Nijmegen – betalen deze heffing niet. Zij houden ook zonder waterschappen droge voeten en hoeven daarom niet mee te betalen aan het waterbeheer.

Uit de COELO-atlas blijkt dat de totale woonlasten (gemeente plus waterschap) het laagst zijn in Katwijk (f 1.033). Wat de gemeentebelastingen betreft, staat Katwijk op nummer twee met f 729; aan waterschapslasten komt hier nog f 304 bij. (Oostburg, dat de laagste gemeentelijke lasten

heeft (f 635), ligt in het duurste waterschap van Nederland, en komt in totaal op f 1.362.)

De duurste plek van Nederland ligt in de gemeente Abcoude. Binnen deze gemeenten zijn drie waterschaps-tariefgebieden, die samenhangen met de taken die het waterschap Amstel Gooi en Vecht ter plekke uitvoert. De totale woonlasten bedragen in het duurste gebied (dat onder meer de zuid-westelijke helft van de bebouwde kom van Abcoude omvat) f 2.212. Ook als alleen naar de gemeentebelastingen wordt gekeken, is Abcoude het duurst (f 1.757). Aan waterschapslasten komt hier dus nog f 455 bij.

Noot

* Er zijn nog meer voorwaarden, waaronder een vermogenstoets. Zie M.A. Allers en F.J. Sijtsma, *Kengetallen gemeentelijk armoedebeleid*, VNG-Uitgeverij, Den Haag, 1997, paragraaf 6.1.

Bestelinformatie

De *Atlas van de lokale lasten 1998* (ISBN 90 76276 02 1; 92 blz.) is verkrijgbaar door f 52 over te maken op girorekening 55 28 794 van Stichting COELO onder vermelding van 'Atlas 1998'.